

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2023

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2023 oli Forum Marinumille toinen kävijäennätysvuosi peräkkäin. Museolipun maksaneita oli kaikkiaan 94 660. Iso osatekijä huippuvuodessa oli tammikuussa avautunut ja koko vuoden kävijöitä houkuttelut oma näyttelytuotanto Titanicin suomalaiset. Koskettavien tarinoiden ympärille luotu kuunnelmallinen museoelämys vetosi uusiin yleisöihin ja kotimainen siirtolaisuus toi uuden näkökulman merihistorian klassikkoon. Laajasti tarkasteltuna Forum Marinumin museo-, kokous- ja ravintolapalveluita käytti vuoden aikana kaikkiaan 238 700 asiakasta. Tähän lukuun sisältyvät myös kaikki merikeskuksen piha-alueella järjestetyt yleisötapahtumat, joista merkittävimpiä olivat Swan European Regatta ja Turku Sea Jazz -festivaali.

Toimintavuotta leimasi myös tulevan suunnittelu. 25-vuotiaan merikeskuksen puitteet ja sisällöt tarvitsevat uudistusta lähivuosina. Keskeinen uutta strategiaamme toteuttava yhteinen ponnistus oli merikeskuksen kokonaiskonseptin työstäminen tiiviissä yhteistyössä asiakkaiden, sidosryhmien ja merellisen Turun sekä Linnanniemeen uuden kaupunginosan kehittäjien kanssa. Piha-alueen viihtyvyyttä lisänneet järjestelyt ja pop-up -taide olivat samalla suunnitelmallisia kokeiluita, joista kerättiin tärkeitä oppeja tulevaa varten. Meillä on paljon annettavaa Linnanniemelle, josta on tarkoitus luoda alueelle ympärivuotisen kaupunkikulttuurin keskus, jossa yhdistyvät historia, meri ja maailman kaunein saaristo.

Museotoimintaan ja erityisesti museolaivoihin liittyy paljon ulospäin ja yleisölle näkymätöntä arkista työtä, jatkuvaa kunnossapitoa ja pitkän tähtäimen suunnittelua. Museolaivat ovat myös strategiaamme ytimessä, sillä ne tekevät Forum Marinumista myös kansainvälisesti erityislaatuisen merimuseon. Suomen Joutsenen peruskunnostus suunniteltiin vuoden aikana omana työnä. Lisäksi vuoden aikana puhutti paljon Sigynin tulevaisuus, jonka oman säätiön kanssa valmisteltiin laivan tulevaisuutta selvittävää hanketta.

Vuosi sitten kirkastettu uusi suunta on nostanut entistä vahvemmin esille sen, että Forum Marinum on meren puolella. Ihmisen ja meren muuttuvan suhteen tuominen toiminnan keskiöön on haastanut meitä miettimään uudelleen ja kokonaisvaltaisesti ydintoimintaamme. Miten kokoelma- ja tallennustyössämme tulevat näkymään ihmisten erilaiset merisuhteet? Miten voisimme toimia keskustelun herättäjänä ja auttaa ihmisiä toimimaan meren puolesta? Meren ymmärryksen lisääminen ja merilukutaidon edistäminen yhdessä kumppaneiden kanssa on meille luonteva rooli, mutta miten tehdä sitä valtakunnallisesti, osana valtakunnallista vastuumuseotehtäväämme?

Hiilikädenjäljen rinnalla keskeinen kysymys on myös oman toimintamme hiilijalanjälki. Tähänkin olemme viime vuonna tarttuneet aktiivisesti. Olemme yksi ensimmäisistä Turun kaupungin ilmastokumppaneista ja viime vuonna kiinteistöissä toteutetut ensimmäiset energiatehokkuusinvestoinnit rakentavat merikeskuksen kestävästä tulevaisuudesta ja osaltaan hiilineutraalia Turku.

UUODEN 2023 PAINOPISTEET

Vuoden 2023 alusta voimaan tulleen uuden strategiansa 2023–27 mukaisesti Forum Marinum on meren puolella. Sen tehtävänä on näyttää, mikä meressä on parasta ja ihmeellistä. Toteuttaakseen tarkoitustaan Forum Marinum toimii merellisenä muistina ja verkottuneena asiantuntijana, joka tarjoaa ihmisille koskettavia kokemuksia merestä. Kolme kehittämisaletta ovat: 1) Yhdessä meren puolella 2) Kansainvälisen tason merimuseo, 3) Merellinen kaupunkitila ja kohtaamispaikka.

Läpileikkaavana kehittämistoimenpiteenä vuonna 2023 tehtiin kokonaiskonseptointi. Kokonaiskonsepti määrittelee tarkemmat suunnitteluperiaatteet ja luo pohjan toimintojen, tilojen ja palvelujen uudistumiselle pitkällä aikavälillä. Työtä tehtiin kehittämispäällikön johtaman konseptityöryhmän tukemana osallistuvassa prosessissa koko työyhteisön voimin. Hanketiimiä vahvisti myös projektityöntekijäksi palkattu palvelumuotoilija. Prosessiin osallistui myös sidosryhmiä ja asiakkaita.

Konseptointityössä etsittiin vastauksia muuttuvasta toimintaympäristöstä tunnistettuihin mahdollisuuksiin: merellisen Turun kehittämistavoitteita, kehittymistä osana Linnanniemen uutta kulttuuri- ja taidekaupunginosaa sekä museopoliittiset linjaukset, joissa museoilta edellytetään vahvistuvaa roolia yhdenvertaisuuden, inklusion ja kestävän kehityksen edistäjinä. Toisaalta sen avulla pyrittiin tarttumaan myös kipukohtiin: kävijämäärät ovat kasvaneet sekä Forum Marinumin näyttelyissä että alueella, mutta nykyiset puitteet rajaavat sekä toiminnan kehittämistä että oman toiminnan tuottojen kasvua ja palveluvalikoimaa. Yhteistyötä Linnanniemen alueen kehittämisen ja kaupungin kehittämishankkeiden kanssa tiivistettiin toimintavuoden aikana. Merikeskuskehittämistyön jatkotoimena kumppanuuspäällikkö rekrytoitiin ja aloitti työnsä. Syksyn aikana tuotettiin kartoitus nykyisistä ja potentiaalisista kumppanuuksista ja tehtiin suunnitelma jatkotoimenpiteiksi.

Uusi strategia ohjasi myös valtakunnallisen vastuumuseon seuraavan nelivuotiskauden suunnittelua, josta neuvoteltiin Museoviraston kanssa keväällä. OKM:n tiukka talousraami ei tuonut Museoviraston ehdottamaa lisäystä toimintaresursseihin, joten suunnitelman sisältämiä uusia avauksia esimerkiksi merilukutaidon valtakunnalliseen edistämiseen pyritään jatkossa edistämään hanke- ja kehittämisrahoituksella.

Strategian ja konseptin pohjalta 2023 aikana pitkän tähtäimen hanke- ja investointisuunnitelma sisältäen Kruununmakasiinin tilojen peruskorjauksen ja uudistamisen. Perustajayhteisöjen ja uusien kumppanien aktivointi ja uusien rahoittajien hankinta OKM:n ja kaupungin lisäksi. Tavoitteena palvelujen ja niiden puitteiden päivittäminen sekä kaventuvan talouden kohentaminen pitkällä tähtäimellä.

Valtakunnallisen vastuumuseotyön neuvottelut ja uusi sopimuskausi tehtävineen neuvoteltiin Museoviraston kanssa.

VALTAKUNNALLINEN MUSEOTYÖ

Yhteistyön edistäminen toimialalla

Vuoden aikana raportoitiin Museovirastolle nelivuotiskautena 2019–2023 Forum Marinumin tekemä valtakunnallinen museotyö. Samassa yhteydessä valmisteltiin valtakunnallisen työn suunnitelma nelivuotiskaudeksi 2024–2027, josta käytiin neuvottelut Museoviraston edustajien kanssa huhtikuussa.

Jatkettiin ammatillisten museoiden valtakunnallisen tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO:n puitteissa yhteistyötä Pooli 5:n aktiivisena jäsenenä. Osallistuttiin verkoston kevätkokoukseen pitämällä

esitelmä yhdessä Suomen merimuseon kanssa vaihtamistamme kokoelmaprofiileista, joissa on keskitytty yleiskuvauksen ja kartutuslinjausten lisäksi etenkin kokoelmien aukkopaikkoihin.

Forum Marinum toimi vesiliikennemuseoiden yhteistyöverkoston koordinaattorina ja valtakunnallisena asiantuntijana toimialallaan, erityisesti museoalusten säilyttämiseen ja kunnostukseen liittyvissä kysymyksissä. Arvokkaiksi luokiteltujen alusten säilyttämistä tuettiin myös mm. osallistumalla perinnelaivojen asiantuntijalautakuntaan ja K-raatiin.

Sotilasmuseoyhteistyö jatkui poistuvan merivoimamateriaalin osalta, jossa järjestettiin yhteistyötapaaminen Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen Merijärjestelmäosaston sekä Sotamuseon kanssa ennakkoinnin ja suunnitelmallisuuden lisäämiseksi. Tuettiin asiantuntijana Suomen ympäristökeskuksen hanketta panssarilaiva Ilmarisen öljynpoiston suunnittelussa.

Kansainvälisyys

Jatkettiin jäsenyyttä The Baltic Region Heritage Committeen osana toimivan Maritime Heritage and Coastal Culture-työryhmässä osallistumalla työryhmän kokouksiin Maarianhaminassa ja Gdanskissa sekä Baltic Heritage-foorumiin Gdanskissa syyskuussa 2023, jonka aiheena oli ”Heritage & Crisis”.

Osallistuttiin hankepartnerina Viron merimuseon vetämään ”Sailing Towards Good Practices”-projektiin yhdessä Tanskan ja Ruotsin kansallisten merimuseoiden kanssa. Hankkeessa pyrittiin edistämään merihistorian tutkimusta merimuseoiden piirissä. Forum Marinum järjesti yhden hanketapaamisen Suomen Joutsenella ja osallistui kolmeen muuhun hankekokoukseen Tallinnassa, Tukholmassa ja Kööpenhaminassa.

Liityttiin Trafiikki-museoiden Erasmus+-konsortioon. Akkreditoinnissa toteutettiin kolme kansainvälistä liikkuvuushanketta, joista kaksi suuntautui Hampurin ja Travemünden museoaluskohteisiin ja yksi Barcelonan merimuseoon.

Syksyllä tehtiin osana Museoviraston rahoittamaa Forum Marinumin kokonaiskonseptointia kansainvälinen oppimis- ja benchmarkkausmatka Yhdysvaltoihin New Yorkiin ja Connecticutiin.

Jatkettiin merimiinojen historiaan liittyvää kansainvälistä yhteistyötä. Osallistuttiin Viron merimuseon järjestämään seminaariin ”Naval mines in the Baltic Sea”. Lisäksi tuettiin Ruotsin merimuseon tutkijaa tämän tutkimushankkeessa. Vedenalaisen sodankäynnin näyttelyä esiteltiin kansainvälisille asiantuntijaryhmille.

Kaksivuotinen syksyllä 2022 käynnistynyt EU-hanke Baltic Museum Resilience on ensimmäinen toteutunut kansainvälinen hankekumppanuus, jolla vahvistetaan paitsi kansainvälistä yhdessä tekemistä myös pilottiprojektin kautta tapahtuvaa digitaalisten palvelujen kehittämistä.

Maaliskuussa 2023 kutsuttiin tauon jälkeen pohjoismaiset merimuseot kaksipäiväiseen, yhteiseen NoMaMu (Nordic Maritime Museums) tapaamiseen Forum Marinumissa, jossa tavoitteena oli vahvistaa verkostoja ja museoiden yhteistä vertaisoppimista sekä tiedonvaihtoa.

Ylläpidettiin jäsenyyttä kansainvälisissä museoiden sekä merimuseoiden ja kattojärjestöissä ICOM:ssa ja ICMM:ssä sekä joulukuussa osallistuttiin Historic Ships 2023 -konferenssiin Lontoossa, National Maritime Museumissa.

Kokoelmien kehittäminen

Kokoelmien luettelointi ja digitointi jatkuivat. Museossa jatkettiin myös takautuvaa luettelointia ja esinekokoelmien inventointia, joilla pyrittiin mm. lisäämään kokoelmien digitointiastetta. Vuoden lopussa digitointiaste oli 88 % (vuonna 2022 vastaava luku oli 80 %). Kokoelmien avointa saatavuutta lisättiin julkaisemalla niitä Finna.fi-palvelussa. Vuoden lopussa verkkopalvelu Finnassa oli avoimesti saatavilla 72 % Forum Marinumin kokoelmista (vuonna 2022 luku oli 70 %). Kokoelmien kansainvälistä saavutettavuutta parannettiin julkaisemalla kokoelmia myös EU:n Europeana-palvelussa.

Laivue 2020 eli Pohjanmaa –luokan rakennusprojektin nykydokumentointia jatkettiin. Vuoden 2023 lopulla toteutettiin haastatteluja hankkeen valmisteluvaiheessa mukana olleiden kanssa. Haastateltavana oli mm. entinen merivoimien komentaja vara-amiraali Kari Takanen.

Museoalukset

Suomen Joutsenen viisivuotinen peruskunnostussuunnitelma vuosille 2024–28 valmistui ja suunnitelmat sisältyvät Turun kaupungin investointisuunnitelmaan. Muuten toimintavuonna tehtiin normaalia kunnostusta. Telakointivuosi on 2026. Pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisista töistä toteutettiin oppaiden pukuhuoneen kunnostus ja eristyksen uusiminen sekä kansitaukotilan rakentaminen. Myös Suomen Joutsenen pelastusveneitä kunnostettiin ja katettiin.

Sota-aluksiin ja kulkevaan venekalustoon tehtiin vuotuista kunnossapitoa resurssien puitteissa. Museo-veneistä pidettiin ajokannalla Partiovene, Rautaville, Pikkuföri, Luotsikutteri, Poliisivene, Wilhelm Carpelan ja Vetäjä V sekä lisäksi Linnakevene työveneenä. Luotsikutteri telakoitiin Turun korjaustelakalla keväällä. Sataman kolmelle nosturille, joista Forum Marinumilla on hoitovastuu, tehtiin kuntokartoitukset ja arviot pidemmän tähtäimen korjaustarpeista. Pikkuföri liikennöinti mahdollisesti perinteiseen tapaan Aura-joen ylityksen heinäkuussa. Turun kaupungin mahdollistamaa palvelua hyödynsi 8 591 matkustajaa.

Kokoelmissa olevien veneiden ja alusten kunnostustöitä toteutettiin yhdessä Käyrän vankilan merikeskuksen työmaan, Nuorten Työtuki ry:n, Turun Ammattiopistosäätiön ja Vetäjä V:n kannatusyhdistyksen kanssa. Töiden suunnittelusta ja valvonnasta vastaa Forum Marinum.

Yhteistyötä ja tiedon jakamista Museoalus Sigynin säätiön kanssa tiivistettiin ja Sigynin selvityshankekemusta edistettiin myös Forum Marinumin toimesta. Loppuvuodesta järjestettiin kutsutuille alan asiantuntijoille pyöreän pöydän keskustelu museolaiva Sigynin tulevaisuudesta.

Sisäisenä tiedonvaihdon foorumina aloitettiin ja vakiinnutettiin laivateknisen ja museoasiantuntijoiden yhteisen laivaryhmän kokoukset kerran kuussa.

YLEISÖTYÖ

Ohjelmisto

Titanicin suomalaiset kuunnelmallinen museoelämys oli koettavissa Kruununmakasiinissa 19.1.2023 – 7.1.2024. Se yhdessä 2021 valmistuneen ”40 000+ Koe maailman suurin saaristo kosketusetäisyydeltä” -näyttelyn kanssa muodostivat vuoden -23 vaihtuvien näyttelyiden ja niiden ympärille toteutettavan yleisötyön rungon. Titanicin suomalaisiin pidettiin lyhyitä johdanto-opastuksia pitkin vuotta. Kevätkaudella pidettiin myös suosittu luentosarja.

Saaristoluonnon teemat nousivat esille uudenaikaisissa toimintamallissa, merilukupiireissä, joita järjestettiin neljä kertaa syksyn aikana.

Esillä pysyvästi oli päänäyttely Töissä merellä. Lasten merimuseo Tyrskynmyrskyn, sekä teemanäyttelyt Suomalainen laivanrakennus, Huvia ja urheilua, sekä kesä kautena museolaivojen näyttelyt.

Forum Marinumin kesään kuuluivat tuttuun tapaan musiikkitapahtumat, kuten Puolustusvoimien MILJazz -konserttikiertue kesäkuussa, sekä toista kertaa merikeskuksen alueella järjestetty Turku Sea Jazz -festivaali heinäkuun lopulla. Jazz -festivaalin tapahtumainfra ja musiikkiohjelmiston suunnittelu kytkeytyivät Swan European Regatan nelipäiväisen yleisohjelman järjestelyihin. Nämä peräkkäisinä viikkoina toteutuneet, Forum Marinumin kesän suurimmat yleisötapahtumat toteutettiin yhteistyössä Turun kaupungin, Turun pursiseuran ja Jazz City Turku ry:n kanssa.

Muita vuoden 2023 yleisötapahtumia oli mm. harrastelijayhteisön kanssa toteutettu Pienet paatit -laivamallitapahtuma, Turun muiden museoiden kanssa toista kertaa yhteistyössä järjestetty Museoiden yö, Itämeripäivä, Köysityöpaja Sigynin edustalla sekä syksyn perinteinen Turun päivä.

Turun kaupungin järjestämän Kansallisen Veteraanipäivän ohjelmaan osallistuttiin keväällä järjestämällä luentosarja aiheeseen liittyvistä teemoista. Forum Marinumin alueella järjestettiin yhteistyössä 4. miinan- torjuntalaivueen ja miinanraivaajakiltojen kanssa Miinanraivauksen muistopäivä ja siihen liittynyt seminaari.

Toteutuneet aukiolopäivät toimintavuonna olivat 315.

Museo-opetus ja työpajatoiminta

Turun elämyspolkukierroksia päästiin järjestämään keväällä taas normaaliin tapaan ja kutsuimme kolmen vuoden tauon jälkeen Turun kuudennet luokat vierailulle museoon. Elämyspolut aktivoituivat myös muiden luokka-asteiden parissa. Forum Marinum pääsi ensimmäistä kertaa osaksi Maskun kunnan kulttuuripolkua, jonka puitteissa meillä vieraili kunnan viidensien luokkien oppilaat. Alkuvuodesta Turun suomalaisen Yhteiskoulun lukion merihistorian ryhmäläiset osallistuivat 40 000 + näyttelyn sisällön tuottamiseen Elävä laboratorio tilaan. Kevään luokkaretkikaudella osallistuimme Digimuseon luokkaretkipilottiin, mutta palvelulle ei sellaisenaan ollut kysyntää.

Loppuvuodesta lähdettiin yhdessä Turun Musiikkijuhlien kanssa hoivakotikiertueelle Turun alueen hoivakoteihin. Turun kaupungin avustus mahdollisti vierailun kymmenessä hoivakodissa. Kiertueelle osallistui museolta kaksi työntekijää, jotka johdattelivat asukkaita digiristeilylle hyödyntäen Boren digimuseota. Osallistuimme myös Turun kulttuuritoimijoiden yhteiseen After work -tapahtumaan helmikuun lopulla, jossa esiteltiin kaupungin erilaista kulttuuritarjontaa eri ainejärjestöille.

Vuoden työpajatoiminta keskittyi koulujen lomakausille. Talvilomalla monitoimitila Messi muuttui Merimaalareiden ateljeeksi ja museon näyttelyihin lähdettiin pelaamaan bingoa perheiden kesken. Syyslomalla Suomen Joutsen oli avoinna ja aluksen välikansi täyttyi itsenäisestä ja ohjatusta tekemisestä. Joululomalla museon tiloihin piilotettiin pieniä tonttuja, joita museovieraiden oli mahdollista etsiä vihjeiden kera.

Yleisötyön avainlukuja vuonna 2023:

Opastukset: kokonaismäärä: 255 kpl. Opastuksiin osallistuneiden henkilömäärä: 4 298 henkilöä.

Koulut ja oppilaitokset: Varhaiskasvatuksen ryhmille, kouluille ja oppilaitoksille pidettyjen opastusten kokonaismäärä: 116 kpl. Kierroksille osallistui kaiken kaikkiaan 2 367 henkilöä.

Kulttuuriperintötiedon saavutettavuus ja tutkimus

Alkuvuodesta kasvatettiin Digimuseo.fi -alustalla virtuaalinäyttelyiden määrää julkaisemalla lapsikäyttäjille kohdennettu näyttely museolaiva Sigynistä, joka oli neljäs Digimuseo.fi -sivustolle tuotettu sisältö. Virtuaalinäyttely suunniteltiin soveltumaan erityisesti 6. luokkien historian opetussuunnitelmaan, sekä yleisesti alaluokkien biologian opetussuunnitelmaan. Lisäksi toteutettiin aineistopaketti virtuaalinäyttelyyn itsenäisesti tutustuvia koululuokkia varten.

Kytkeytyen osaksi BaMuR EU-hanketta kerättiin kesällä asiakasdataa digisisällöistä. Eritasoisilla kyselyillä saatiin kattava otanta vastauksista sekä museossa vierailleilta asiakkailtamme, että muiltakin kohderyhmiltä, kuten koululaisilta, korkeakouluopiskelijoilta, hoivakodeilta sekä kulttuurin harrastajilta. Käyttäjien kokemuksia, mieltymyksiä ja mielipiteitä digisisällöstämme kerättiin niin sisällön kuin teknisen toteutuksen osalta. Linnakesaarten 360-näkymillä varustetut uudet VR-lasit lisättiin osaksi 40 000+ saaristonäyttelyä ja saivat käyttäjien keskuudessa välitöntä suosiota osakseen.

Rannikkotyktömuseon verkkosivuston sisältöä täydennettiin Rannikkotyktöön liittyvän elokuvamateriaalin osalta sekä Kotkan alueen linnakkeiden tiedoilla tietokirjailija Johanna Pakolan työnä Rannikkotyktösäätiön avustuksella. BaMur hankkeen myötä paremmin saavutettavaksi toteutettu Linnakesaarten 360-näkymä linkitettiin myös osaksi Rannikkotyktömuseon sisältöä. Rannikkotyktömuseo on osoittautunut virtuaalisällöistä suosituimmaksi ja istunnot verrattain pitkiksi. Lisäksi kesäaikana on huomattu selvää kasvua erityisesti eri linnakekohteiden katseluiden osalta.

Kokoelmien avoimuutta edistettiin julkaisemalla edelleen kokoelmia Finnan ja European avulla.

Osallistuttiin Turun yliopiston museologian oppiaineen opetukseen järjestämällä luento ja työpaja museoiden kokoelmahallinnasta. Forum Marinum osallistui myös Turun yliopiston mentorointiohjelmaan. Forum Marinumilla on puheenjohtajuus Suomen merihistoriallisen yhdistyksen hallituksessa sekä jäsenyys Nautica Fennica-aikakauskirjan toimituskunnassa.

Julkaistiin kokoelma-amanuenssi, FT Sari Mäenpään kirjoittamana yksi vertaisarvioitu artikkeli joulukuussa ilmestyneessä Nautica Fennicassa sekä artikkeli kansainvälisessä, Palgrave Macmillan UK:n kustantamassa meriammattien historiallisia muutoksia käsittelevässä tieteellisessä artikkelikokoelmassa.

Saari- ja etäkohteet

Tuottamiemme etäkohteiden ylläpitoa Alskärissä, Forssassa, Katanpäässä, Örössä ja Isosaaressa jatkettiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Kohteiden kunto tarkastettiin ja päivityksiä tehtiin erityisesti Katanpäässä, Alskärissä ja Örössä.

Keväällä 2023 Örön -linnakeella toteutettiin tavanomaiset kunnostustalkoot yhteistyössä vapaaehtoisten kanssa. Osallistuttiin Örön yrittäjän oppaiden koulutukseen. Forum Marinumin työmaa teki tarkistus- ja kunnostuskäynnit Alskärin linnakkeelle. Isosaaren torpedokoeaseman näyttely toimi yrittäjän järjestämien opastuskierrosten kohteena.

Vedenalaisen sodankäynnin näyttelyssä opastettiin kotimaisia ja kansainvälisiä ryhmiä. Lisäksi toteutettiin näyttelyyn tutustuminen DA-groupin koko henkilöstölle.

VIESTINTÄ

Viestinnässä painottui Titanicin suomalaiset -kuunnelmallinen museoelämys. Kuunnelmallisuutta painotanut näyttelykonsepti haastoi viestinnän totuttuja tapoja, ja sitä sanoitettiin tarkkaan harkiten. Maailmaa syleilevä Titanic -teema haluttiin viestiä itsemme näköisenä ja kokoisena, Forum Marinumin omana tuotantona. Merihistorian jättiläisiin lukeutuvaan laivaonnettomuuteen onnistuttiin löytämään uudenlainen näkökulma ja esitystapa, joiden vuoksi vertailut maailmaa kiertäneisiin megatuotantoihin tuntuivat turhilta tai niitä ei kuultu juuri lainkaan. Tehdyillä valinnoilla tavoiteltiin mahdollisesti katveeseen jääneitä kävijäryhmiä. Titanicin suomalaiset onnistui puhuttelemaan myös konventionaalisten kulttuurinkuluttajien mieltymyksiä, ja keräsi laajasti kiittävää palautetta. Sen voidaan tulkita myös olevan yksi selkeä syy uuteen kävijäennätykseen.

Meren puolella -ajattelu näkyi osana suurimpia tapahtumia, ja sitä painotettiin erityisesti Merilukupiireistä viestittäessä. Tämä strateginen suunta näkyi myös osastolla Turun kirjamesseilla, osallisuudessa Varsinais-Suomen museoiden ilmastohankkeeseen sekä merikeskuksen energiatehokkuutta parantaneista toimista viestittäessä. Forum Marinum liittyi loppuvuonna myös Turun kaupungin Ilmastojoukkueeseen ollen yksi ensimmäisistä kaupungin ilmastositoumuksen allekirjoittaneista yhteisöistä.

TALOUS JA HALLINTO

Henkilöstö

Forum Marinumin palveluksessa oli toimintavuoden päättyessä vakinaista henkilökuntaa yhteensä 17. Eri-tyisesti kesäkaudella on tuntipalkkaisena henkilöstönä toiminut eripituisia aikoja kesätyöntekijöitä, asiakaspalvelijoita ja veneenkuljettajia. Heistä osa toimi myös talvikautena määräaikaisina tai tarvittaessa erikseen kutsuttuina työntekijöinä asiakaspalvelun tehtävissä. Uusi kumppanuuspäällikkö Maija Wilska rekrytoitiin ja aloitti tehtävässään elokuussa. Lisäksi töissä on ollut määräaikaisia projektityöntekijöitä, harjoittelijoita, työllistettyjä ja siviilipalvelusmies. Henkilötyövuosia kertyi vuonna 2023 yhteensä 30.

Kehittämistarpeista toimintavuoden aikana tartuttiin yhteisen ohjeistuksen ja toimintaohjeiden päivittämiseen, joita työstettiin myös yhdessä hallinnon talkoissa. Teamsin käyttöä kehitettiin tavoitteena tehostaa tiedonvaihtoa ja sisäistä viestintää. Aiheeseen liittyen järjestettiin kaksi koko henkilöstölle suunnattua Teams-koulutusta.

Kehityskeskustelut käytiin loppuvuonna ja koko organisaation yhteinen suunnittelupäivä pidettiin alkuvuonna ja syksyllä. Tammikuun suunnittelupäivässä keskityttiin erityisesti työnkuvien ja vastuiden jatkokehittämiseen, jota työpajaa oli fasilitoimassa Kati Huovinmaa. Keväällä toteutettiin lisäksi henkilöstölle kyselynä osaamiskartoitus, jonka yhteenvetoa käsiteltiin syksyn suunnittelupäivässä. Osaamiskartoituksen tarkoitus oli tunnistaa organisaation kannalta strategisia kehitymis- ja osaamistarpeita tuleville vuosille.

Henkilöstön osaamista on kehitetty erilaisilla täydennyskoulutuksilla kotimaassa erityisesti Museoliiton tarjoamiin koulutuksiin ja seminaareihin osallistumalla, sekä Trafiikki-verkoston kautta, jonka toimintaa vertaistuki- ja oppimisverkostona on terävöitetty. Erasmus+ akkreditoinnin avulla on toteutettu myös kansainvälisiä job shadowing -liikkuvuuksia, jotka ovat tehokas tapa kasvattaa erikoisosaamista merimuseoalan kysymyksissä, joille ei löydy osaamista kotimaassa.

Työhyvinvointia tuettiin liikuntaseteliedulla ja syksyllä järjestettiin henkilökunnan virkistysretki Wilhelm Carpelan -museoaluksella lähivesille. Lisäksi perustettiin tyhy-työryhmä, joka järjesti mm. pikkujoulut. Vuoden 22 forummarinumlaisena säätiön hallitus palkitsi henkilökunnan ehdotusten pohjalta museolehtori Noora Rummukaisen.

Säätiön hallitus, työvaliokunta ja neuvottelukunta

Forum Marinum -säätiön hallitus piti toimintavuoden aikana viisi kokousta ja hallituksen työvaliokunta kolme kokousta. Työvaliokunnalla ei ole sääntömääräistä tehtävää, mutta sen tehtävä on hallituksen työjärjestyksen mukaisesti tukea säätiön hallitusta ja toimitusjohtajaa.

Säätiön yksityisistä perustajayhteisöistä koostuva neuvottelukunta kokoontui vuosittaiseen kokoukseensa helmikuussa ystävänäpäivän perinteisen tapaamisen yhteydessä. Lisäksi neuvottelukunnan, Forum Marinum ja Museolus Sigynin -säätiöiden hallitusten jäseniä ja työvaliokunnan jäseniä tapasi Swan European Regatan yhteydessä järjestetyssä kesätapaamisessa.

Säätiön hallituksen, neuvottelukunnan ja hallituksen työvaliokunnan kokoonpanot ja henkilöt on esitetty liitteessä.

Talous

Säätiön liikevaihto oli 2 544 505 euroa, josta omien palvelutuottojen osuus 39 %. Kokonaisliikevaihto kasvoi edellisvuodesta ja ylitti talousarvion. Omat myyntituotot olivat ennätyskävijävuo- den myötä kaikilta osin (pääsyliput, tilavuokrat, museokauppa) edellisvuotta paremmat. Lisäksi onnistuttiin hyvin hankerahoituksen saamisessa ja esimerkiksi kohonneisiin museotilojen energiakustannuksiin saatiin OKM:ltä kertaluonteinen avustus.

Turun kaupungin 250 000 euron energiainvestointituella saatiin alkuun ja toimintavuoden aikana osin jo toteutetuksi sekä kiinteistöjen korjausvelkaa ja energiakuluja että hiilijalanjälkeä pienentävät energiaremontit niihin liittyvine hankintoineen.

Kiinteistökulut ja yleinen inflaatio sekä kunta-alan palkkaohjelma nostivat edelleen säätiön kiinteitä kuluja, vaikka toimintaa supistettiin säästötoimenpiteillä useamman alijäämäisen tilinpäätös- vuoden seurauksena. Alijäämäisten vuosien jälkeen säätiön taloutta saatiin kuitenkin lähemmäs tasapainoa ja tilinpäätöksen ylijäämä oli 6 067 euroa. Säätiön kulurakenteen haasteena on yleishyödyllisen toiminnan julkisen tuen staattisuus suhteessa kasvaviin kiinteistö- ja henkilöstökuluihin.

Tuloslaskelmassa, taseessa ja liitetiedoissa on selvitetty tarkemmin kuluneen kauden talous.

Tilat

Loppuvuonna 2022 koottua pitkän tähtäimen korjaus- ja investointisuunnitelmaa täydennettiin teettämällä Kruununmakasiini -rakennuksen osalta kuntokartoitus, joka antaa hyvän pohjan tulevien korjausten suunnittelulle.

Kaupungin energiainvestointituella käynnistettiin jäähdytys- ja lämmitys- järjestelmien ajanmukaistaminen Kruununmakasiinissa. Aurinkovoimala toteutettiin Linnanpuomi -rakennuksen katolle KOY Linnanpuomin toimintana. Lisäksi energiatehokkuutta parannettiin uusimalla Suomen Joutsenen lämmönvaihdin ja miinalaiva Keihässalmen ilmalämpöpumput. Kaukokylmän hankintapäätös tehtiin ja Turku Energia aloitti syksyllä siihen liittyvät kaivutyöt Kruununmakasiinin ympäristössä.

Vuoden aikana työstettiin Forum Marinumin kokonaiskonseptia. Kokonaiskonseptoinnin myötä käynnistetään Kruununmakasiinin peruskorjauksen ja tilauidistusten hankkeiden suunnittelu. Osana tätä kehittäen kokeiltiin tilojen uudenlaista käyttöä. Ulkotilaa otettiin haltuun tarjoamalla osa entisestä parkkitilasta osallistavalle pop-up -taiteelle kun muotoilijakaksikko HA! Design toi Unelmaparkki nimisen teoksen Forum

Marinumin keskipisteeksi. Aurajoen ranta museon kohdalta avattiin kaupunkilaisille ja rantaan tuotiin uusi viihtymisen alue kalusteineen, leikki- ja leikkipaikkoineen ja ilmaisine pihapeleineen. Myös viherrakentamisen ratkaisuja testattiin.

Jatkettiin kokoelmien säilytystilojen vuokraamista Heikkilässä, Pääskyvuorella ja Turun sataman alueella. Lisäksi käynnistettiin selvitystyö kokoelmien pitkäaikaissäilytyksen ratkaisujen etsimiseksi Turun museokeskuksen kokoelmakeskushankkeen rajauduttua ainoastaan museokeskuksen omiin kokoelmatiloihin.

Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat

Vuosi 2024 on käynnistynyt toiminnan puolesta vilkkaana ja tavoitteiden mukaisena. Uusi, koko perheelle suunnattu Merimonsterit-näyttely avattiin Kruununmakasiinissa helmikuussa ja sai hyvän vastaanoton yleisöltä. Tapahtumavuosi on käynnistynyt vilkkaana ja kesän suur tapahtuman Tall Ships Racesin suunnittelu etenee odotetusti eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Säätiön tiukkaa taloutta sopeutetaan edelleen toiminnan osalta, vuoden alussa valmistuneen kokonaiskonseptin yhtenä tavoitteena on pitkällä tähtäimellä toiminnan kulurakenteen tasapaino ja uudistunut palvelutarjoama.

Turun kaupunki ja Åbo Akademin säätiö myönsivät Museoalus Sigynin säätiölle avustuksen museolaiva Sigynin ympärivuotiseen kattamiseen ja selvityshankkeen toteuttamiseen, jossa selvitetään vaihtoehdot säilytystavoille ja mahdolliselle uudelle sijaintipaikalle osana Linnanniemen alueen kehittämistä. Lisäksi saatiin OKM:n hankeavustus LIMi-hankkeeseen, jossa kartoitetaan ja digitoidaan kansallisesti merkittävään limisaumaveneisiin liittyvää aineistoa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Forum Marinumin toimintaa ohjaa uusi, vuoden vaihteessa voimaan tullut strategia 2023–28 ja sen pohjalta yhdessä suunniteltu kokonaiskonsepti ovat avaimia tulevien vuosien kehitykselle, jossa merikeskus systemaattisesti uudistuu vastaamaan siihen kohdistuviin odotuksiin. Hankesuunnittelu sisältöjen ja rakennusten muutosten ja kunnostuksen osalta jatkuu 2024 samoin kuin rahoituksen hankinta. Kasvavien asiakasmäärien tarpeisiin vastaaminen sekä uusien rahoittajien mukaan saaminen edellyttää kokonaisuuden ja sen palvelujen konseptointia sekä investointeja sitä tukevien tilojen korjaukseen ja toteutukseen pitkällä tähtäimellä. Uuden strategian ja ensimmäisten toimien vastaanotto on ollut myönteinen sidoryhmiltä saadun palautteen perusteella.

Turun kaupungin kanssa neuvotellaan uudesta yhteistyösopimuksesta kevästä alkaen, jossa keskeistä on määritellä jatkossa riittävä tukitaso yleishyödyllisen pitkäjänteisen toiminnan osalta (museokokoelmien säilyttäminen, historiallisen sataman kulttuurimaiseman ja museolaivojen ylläpito). Neuvottelu on myös mahdollisuus tarkastella myös sopimuksen laajuutta ja sisältöä.

Julkisen tuen kapeneminen ja kulttuurin valtionosuuksiin jo vuonna 2025 näillä näkymin kohdistuvat leikkaukset ovat ongelma säätiön talouden kannalta. Tästäkin näkökulmasta pitkäjänteinen toimintamallin uudistuminen ja uusien ansaintamallien löytäminen on välttämätöntä.